

Till
Finansdepartementet

Alvesta kommuns remissvar över slutbetänkandet av Kommunutredningen SOU 2020:8; dnr Fi2020/00647/K

Kommunerna ställs inför stora utmaningar, bland annat till följd av den demografiska utvecklingen och den snabba urbaniseringstakten. Detta är två olika fenomen som sker parallellt, och det hade varit önskvärt att problematisera och åskådliggöra detta tydligare i analysen. Den förra tenderar mer att öka de totala kostnaderna i kommunsektorn medan den andra i större omfattning handlar om omfördelningar.

Utredningen är omfattande och innehåller bra analyser, men ändå finns det anledning att gå såväl bredare som djupare in i en del frågeställningar. Det görs bland annat ett antal antagande som, även om de tjänar som modell, skulle kunna analyseras djupare, kanske till och med utifrån alternativa angreppssätt. Detta gäller till exempel indelningen i sex kommunkategorier, fem SEKOM-grupptillhörigheter och FA-regioner. Är dessa variabler och indelningar den bästa beskrivningen för att åskådliggöra ett relevant nuläge utifrån uppdraget?

Även analysen som ligger till grund för viktiga utgångspunkter i utredningen såsom kommunernas driftskapacitet och utvecklingskapacitet kunde utvecklats mer.

Förväntningarna på att utredningen ska komma med kraftfulla förslag som stärker kommunernas kapacitet att klara utmaningarna är stora, men kommunfrågan är komplex och det är ont om enkla lösningar. Det är mycket viktigt att utredningen genom flera förslag sätter igång processer som kommer behövas under överskådlig tid i ett arbete med frågor som stärker kommunerna. Under tiden som dessa processer tar form innebär utredningens material ett bra underlag att bygga vidare på.

Kommunstyrelsen i Alvesta bedömer att det är av avgörande betydelse att staten sköter sina åtaganden genom att staten finansierar och utför de uppgifter som den ansvarar för, att staten följer finansieringsprincipen och att staten på olika sätt är närvarande i kommunerna.

Kommunen ställer sig positiv till att utredningen stimulerar till en bred och djup dialog i frågan genom att en kommundelegation inrättas inom Regeringskansliet. Vi är även positiva till att delegationen och landshövdingarna ges i uppdrag att föra dialoger med kommuner om kapacitetsstärkande åtgärder, särskilt om strategisk samverkan och frivilliga sammanläggningar.

Strukturella åtgärder

Kommunen tror på och verkar för ökad samverkan med andra kommuner. Vi har idag betydligt fler samarbeten än för 5 – 10 år sedan.

Utredningen gör bedömningen att så kallad asymmetrisk ansvarsfördelning inte är en lämplig kapacitetsstärkande åtgärd för kommunsverige. Alvesta är av åsikten att sådana lösningar kan i vissa fall vara pragmatiska och effektiva samarbeten. Alla övergripande organisationslösningar behöver inte vara helt lika i landet – de är inte heller det idag.

Att införa ett incitament i form av ett statsbidrag för de kommuner som vill bedriva utvecklingsarbete för strategisk samverkan eller frivillig sammanläggning är bra.

Kommunernas ekonomi

Kommunens kapacitet både för drift och utveckling och strategiska frågor har givetvis en mycket nära koppling till ekonomiska förutsättningar. Kommunen anser att statsbidrag till kommunerna ska vara generella. Kommunen instämmer i den allmänna kritik det finns från kommunsektorn om problematik med riktade statsbidrag vad gäller ökad administration, brist på förutsägbarhet, långsiktighet etc. **Om riktade statsbidrag ska förekomma så är det vid mycket speciella situationer, när kostnadsutjämnningen inte fångar compensationen och/eller vid plötsliga händelser när kostnadsutjämnningens tröghet utgör en begränsning, t ex under 2015 när flyktingvågen var ett faktum. I det fallet innebar det, vilket är bra, ett riktat statligt stöd till vissa kommuner utifrån ett faktiskt känt utfall, inte utifrån en bedömning som sedan regleras i efterhand och som ofta förknippas med en hel del byråkrati.**

Kommunutredningen pekar på att den stora variationen i kommunalskatt kan vara en indikator på att det kommunalekonomiska utjämningsystemet inte på ett tillfredsställande sätt ger kommunerna likvärdiga ekonomiska förutsättningar. Den formuleringen ger ändå ett utrymme för att det faktiskt kan vara "tillfredsställande", dvs att en differens kan härledas till logiska förklaringar. Det är därför bra att utredningen föreslår att regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att genomföra en bred översyn av det kommunalekonomiska utjämningsystemet. Det är mycket viktigt är att säkerställa att utjämningsystemet i tillräcklig grad kan ge kommunerna likvärdiga ekonomiska förutsättningar oberoende av skattekraft och opåverkbara strukturellt betingade kostnader.

Även om en modell träffar rätt så kommer naturligtvis ändå vissa kommuner att behöva stöd och hjälp med förslag på lämpliga åtgärder. Det är viktigt att lägga fokus på de kommuner som faktiskt behöver stöd, och inte bara problematisera alla Sveriges kommuner generellt.

Alvesta kommun ser flera tveksamheter i att staten ska ta över skulder från kommuner som frivilligt genomför kommunsammanläggningar. Kommunutredningens förslag om skuldövertagande bör dock utredas, men inriktningen i utredningsuppdraget bör vara lika neutralt formulerat som andra möjliga åtgärder som kommer att diskuteras i kommundelagationen.

Skälet till att Alvesta kommun ser flera tveksamheter i övertagande av skulder är att det inte finns belägg ifrån andra länder att ekonomiska incitament driver utvecklingen i rätt riktning samtidigt som sammanslagningar har marginell ekonomisk potential.

Kommunernas kompetensförsörjning

Alla åtgärder på nationell nivå som kan bidra till rekryteringen till tjänster hos kommunerna är starkt välkomna.

Förslaget att utreda vidare möjligheten att minska studieskulder för personer som är bosatta i kommuner som har särskilt svårt med rekrytering och kompetensförsörjning är bra, men bör breddas. De åtgärder som använts i Norge (Finnmark och de sju nordligaste kommunerna i Troms fylke) med bland annat nedskrivning studielån, minskad inkomstskatt, extra barnbidrag kan tas med i kommande utredning.

Kommunernas digitaliseringsarbete

Att staten i ökad utsträckning enligt utredningsförslaget tar ansvar för att skapa bättre förutsättningar för kommunernas digitaliseringsarbete är utmärkt.

Övriga förslag och bedömningar

Alvesta kommun anser att den sista punkten i utredningens sammanfattning är mycket viktig för utveckling av bostadsmarknad i många kommuner. Relativt låga marknadsvärden på fastigheter jämfört med starka tillväxtorter har försvårat möjligheten att finansiera nybyggnation trots att fastigheter kan ha god ekonomisk bärighet på sikt. Att se över regelverket för redovisning för att underlätta byggandet av bostäder är angeläget.

Per Ribacke
Ordförande, kommunstyrelsen

Camilla Holmqvist
kommunchef